

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

"ЗАТВЕРДЖУЮ"
Заступник керівника
(проректор з науково-педагогічної роботи)

Микола АФАНАСЬЄВ

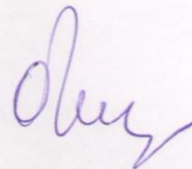
УКРАЇНСЬКА МОВА
(ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ)
ДЛЯ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ

робоча програма навчальної дисципліни

Галузь знань	усі
Спеціальність	усі
Освітній рівень	перший (бакалаврський)
Освітня програма	усі

Вид дисципліни	базова
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська

Завідувач кафедри українознавства
і мовної підготовки іноземних громадян

Ольга ЧЕРЕМСЬКА

Харків
2020

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні кафедри українознавства і мовної підготовки іноземних громадян
Протокол №2 від 25.09.2020 р.

Розробники:

Черемська О. С., к. філол. н., професор кафедри українознавства і мовної підготовки іноземних громадян;

Сухенко В. Г., к. філол. н., доцент кафедри українознавства і мовної підготовки іноземних громадян.

**Лист оновлення та перезатвердження
робочої програми навчальної дисципліни**

Навчальний рік	Дата засідання кафедри – розробника РПНД	Номер протоколу	Підпис завідувача кафедри

Анотація навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна "Українська мова (за професійним спрямуванням) для іноземних студентів" є базовою в структурі підготовки іноземних студентів (бакалаврів) усіх спеціальностей. Вивчення української мови як іноземної належить до актуальних, практично необхідних і важливих питань. Мета навчальної дисципліни – ознайомлення іноземних студентів із найважливішими відомостями про українську мову, її походження, значення для становлення й розвитку нації; засвоєння норм сучасної української літературної мови, культури усного і писемного мовлення; удосконалення вмінь володіти мовою в побутовому та професійному спілкуванні; формування навичок правильно й логічно висловлювати свої думки, вільно послуговуватися українською мовою в усіх сферах суспільного життя.

У результаті вивчення української мови іноземні студенти оволодівають уміннями й навичками мовленнєвої діяльності, що досягається за допомогою комплексного підходу до підготовки спеціалістів для зарубіжних країн, який об'єднує в собі взаємодію комунікативних, освітніх та виховних цілей.

Характеристика навчальної дисципліни

Курс	1
Семестр	1, 2
Кількість кредитів ECTS	5
Форма підсумкового контролю	іспит

Структурно-логічна схема вивчення навчальної дисципліни

Пререквізити	Постреквізити
Українська мова (елементарний рівень)	усі

Компетентності та результати навчання за дисципліною

Компетентності	Результати навчання
Інтегральна Здатність розв'язувати складні задачі та практичні проблеми в процесі професійної діяльності або навчання, що характеризується комплексністю та невизначеністю умов.	Знати правила та норми української мови, застосовувати їх у процесі професійної діяльності або навчання.
Загальні Здатність учитися й оволодівати сучасними знаннями. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми. Здатність працювати в команді та автономно. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. Здатність проведення досліджень на належному рівні	Уміти самостійно здійснювати пошук, аналізувати та відбирати необхідну інформацію, організувати, перетворювати, зберігати й передавати її. Мати здатність застосовувати набуті лінгвістичні знання в практичних ситуаціях. Володіти ціннісними орієнтирами, уміти обирати цільові та значеннєві установки, ухвалювати рішення. Володіти практичними навичками говоріння, читання, письма, аудіювання, умінням використовувати мовні засоби в процесі взаємодії з оточенням, окремими людьми та подіями; мати навички роботи в групі,

	відігравання різних соціальних ролей у колективі; уміти презентувати себе, вести дискусію тощо.
Спеціальні Здатність вільно, гнучко й ефективно використовувати мову, що вивчається, в усній та письмовій формі, у різних жанрово-стильових різновидах і реєстрах спілкування (офіційному, неофіційному, нейтральному), для розв'язання комунікативних завдань у різних сферах життя. Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією для розв'язання професійних завдань. Здатність здійснювати лінгвістичний аналіз текстів різних стилів і жанрів. Здатність до організації ділової комунікації.	Уміти вільно й ефективно послуговуватися українською мовою в усній та письмовій формі, у різних жанрах, стилях та реєстрах спілкування для розв'язання комунікативних завдань. Мати навички вільно оперувати спеціальною термінологією для розв'язання професійних завдань. Володіти системою професійних особистісних якостей та знань; уміти працювати з текстами різних стилів та жанрів. Уміти організовувати ділову комунікацію на належному рівні.

Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Фонетико-граматичний мінімум. Лексика та морфологія

Тема 1. Практична фонетика. Орфоепія

- 1.1. *Графічне відтворення українських літер та вимова звуків. Фонетичні поняття та закони.*
- 1.2. *Голосні та приголосні. Класифікація приголосних. Тверді та м'які приголосні.*
- 1.3. *Особливості наголошування слів в українській мові. Наголошені і ненаголошені склади.*
- 1.4. *Уживання апострофа.*
- 1.5. *Позначення м'якості на письмі.*
- 1.6. *Розвиток інтонаційного слуху: адекватне сприйняття пауз, логічного наголосу в тексті "Наш університет". З'ясувальне аудіювання.*
- 1.7. *Читання тексту "Харків", формування навичок навчального читання.*
- 1.8. *Розвиток мовленнєвих навичок: "Ми вивчаємо українську мову".*

Тема 2. Лексика. Частиномовна класифікація слів. Іменник

- 2.1. *Загальнонавчальна та професійна лексика.*
- 2.2. *Синоніми, антоніми, омоніми.*
- 2.3. *Іменник (категорія роду та числа).*
- 2.4. *Відмінювання іменників (вживання називного і місцевого відмінків).*
- 2.5. *Відмінювання іменників (вживання знахідного та родового відмінків).*
- 2.6. *Відмінювання іменників (вживання давального та орудного відмінків).*
- 2.7. *Кличний відмінок імен та імен по батькові. Уживання фемінітивів.*
- 2.8. *Часткове розуміння інформації тексту "Семен Кузнець", формування навичок мовної здогадки, розвиток фонематичного слуху. З'ясувальне аудіювання.*
- 2.9. *Розвиток мовленнєвих навичок: "Моя майбутня професія".*

Тема 3. Характеристика іменних частин мови. Прикметник. Займенник

- 3.1. *Прикметник (категорія роду і числа).*
- 3.2. *Відмінювання прикметників.*

- 3.3. Ступені порівняння прикметників. Утворення ступенів порівняння прикметників.
- 3.4. Особові займенники. Функції займенників у мові.
- 3.5. Відмінювання особових займенників в однині та множині.
- 3.6. Розуміння інформації тексту "Перші гроші", визначення ключових слів і словосполучень для відновлення логічної послідовності тексту. З'ясувальне аудіювання.
- 3.7. Читання діалогів.
- 3.8. Розвиток мовленнєвих навичок: "Україна на карті Європи".

Тема 4. Числівник. Прислівник

- 4.1. Числівник. Відмінювання кількісних і порядкових числівників.
- 4.2. Прислівник. Значення прислівника.
- 4.3. Ступені порівняння прислівників.
- 4.4. Виконання післятекстових завдань, формування навичок конспектування.
- 4.5. Розвиток професійного мовлення.
- 4.6. Розуміння інформації тексту "Паперові гроші", поділ на смислові частини, структурування тексту. З'ясувальне аудіювання.
- 4.7. Читання тексту «Державні символи України». Визначення головної та додаткової інформації, переказ тексту з використанням вербальних і невербальних зорових опор (структурно-логічні схеми й таблиці; фонограми; друкований текст).

Тема 5. Дієслово

- 5.1. Дієслово. Інфінітив.
- 5.2. Теперішній час дієслова. Дієвідмінювання
- 5.3. Минулий і майбутній час дієслова.
- 5.4. Дієслова зі значенням руху.
- 5.5. Дійсний, умовний, наказовий спосіб дієслів.
- 5.6. Адекватний вибір мовної реакції за змістом тексту "Культура спілкування", складання діалогу. З'ясувальне аудіювання.
- 5.7. Активізація професійної лексики. Текст "Виникнення грошей".
- 5.8. Читання тексту "Металеві гроші", формування навичок навчального читання.

Змістовий модуль 2. Професійна комунікація: мова і культура мовлення

Тема 6. Способи вираження смислових відношень у мові за допомогою синтаксичних конструкцій

- 6.1. Типи простого речення. Просте розповідне, питальне й спонукальне речення. Стверджувальне й заперечне речення. Двоскладне речення. Односкладне речення.
- 6.2. Вираження атрибутивних відношень у простому реченні.
- 6.3. Конструкції, що виражають просторові відношення.
- 6.4. Конструкції, що виражають часові відношення в простому реченні.
- 6.5. Однорідні члени речення.
- 6.6. Загальне розуміння інформації тексту "Економічна діяльність", його структурування. Активізація загальної та фахової лексики. Ознайомлювальне читання.
- 6.7. Використання прослуханої інформації тексту "Українські гроші" в діалогічній мові. Ознайомлювальне аудіювання.

Тема 7. Особливості вживання синтаксичних конструкцій у фаховій комунікації

- 7.1. Структура складного речення.
- 7.2. Уживання сполучників у простому і складному реченнях.
- 7.3. Розділові знаки у складному реченні.
- 7.4. Структура тексту. Засоби зв'язку в тексті.

7.5. Виокремлення важливої інформації в тексті "Інфляція" з подальшим обґрунтуванням власної думки. Активізація загальної та фахової лексики.

7.6. Усна розповідь за темою "Конкуренція" з використанням плану.

7.7. Виокремлення термінів у тексті "Фактори виробництва", їх актуалізація в стандартних ситуаціях професійної діяльності. Пошукове читання.

Тема 8. Нормативно-стильові основи професійної комунікації

8.1. Українська термінологія в професійному спілкуванні. Термінологія обраного фаху.

8.2. Творення складних слів. Економічні терміни, що складаються з одного або двох слів.

8.3. Активізація професійної лексики, будова термінологічних словосполучень. Однозначність і багатозначність.

8.4. Мовні норми. Основи культури української мови.

8.5. Виконання дотекстових вправ, читання тексту "Старт бізнесу", складання плану.

8.6. Розвиток професійного мовлення.

8.7. Визначення теми та відтворення структури тексту "З історії ХНЕУ ім. С. Кузнеця". З'ясувальне аудіювання.

8.8. Глумачення термінів.

Тема 9. Текст як форма реалізації мовно-професійної діяльності

9.1. Складання називного плану тексту "Професія економіста" з подальшим використанням його в монологічному висловлюванні на тему "Чому я обрав професію економіста?". Ознайомлювальне читання.

9.2. Визначення теми тексту "Професія бухгалтера" й виокремлення інформації, яка дає відповіді на запитання.

9.3. Відновлення логічної послідовності плану тексту "Професія менеджера" з метою його переказу. Активізація загальної та фахової лексики. Пошукове читання.

9.4. Виокремлення головної інформації в кожному абзаці тексту "Професія програміста", складання запитань.

9.5. Складання питань за змістом тексту "Діяльність бізнесмена" з метою подальшого переказу. Ознайомлювальне читання.

9.6. Складання монологічного висловлювання за текстом "Що таке маркетинг?" з використанням опорних схем.

9.7. Виокремлення в тексті "Правові аспекти економіки" фактів, визначень, термінів. Відновлення логічної послідовності плану для монологічного висловлювання.

Тема 10. Спілкування як інструмент професійної діяльності

10.1. Пошук інформації у професійно-орієнтованих текстах та її відтворення в монологічному та діалогічному мовленні.

10.2. Відновлення логічної структури тексту "Ринкова організація господарства", складання тезисного плану з метою подальшого спілкування за темою. Активізація економічної термінології.

10.3. Складання діалогу на тему "Соціальні потреби".

10.4. Аналіз структури тексту "Економіка й політика", виокремлення головної інформації з метою участі у дискусії.

10.5. Виокремлення важливої інформації в тексті "Інформаційна економіка" з подальшим обґрунтуванням власної думки. Активізація загальної та фахової лексики.

10.6. Створення та захист презентації "Моя спеціальність і суспільство".

Методи навчання та викладання

У процесі викладання навчальної дисципліни для активізації навчально-пізнавальної діяльності здобувачів передбачене застосування продуктивних методів викладання (міні-лекції, робота в малих групах, презентації, ігри, моделювання професійних ситуацій тощо).

Умінню здобувачів застосовувати в реальних умовах спілкування досвід, отриманий під час навчання, сприяють:

- метод обговорення (дискусія) (іноземні здобувачі мають змогу спілкуватися на професійні, країнознавчі, суспільні, побутові теми);

- метод аудіювання (значна увага приділяється не тільки розумінню почутого, а й усвідомленому сприйманню фонетикоакустичних особливостей мовних одиниць; формуванню вмінь говоріння, сприйняття інформації тощо);

- метод ролівої гри (є засобом розвитку комунікативних здібностей здобувача, емоційної зацікавленості, мотивації навчальної діяльності; виступає активним способом навчання практичного володіння іноземною мовою; допомагає подолати мовні бар'єри, значно підвищує обсяг мовленнєвої практики).

Порядок оцінювання результатів навчання

Система оцінювання сформованих компетентностей в іноземних студентів враховує види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни передбачають лекційні та практичні заняття, а також виконання самостійної роботи. Оцінювання сформованих компетентностей в іноземних студентів здійснюється за накопичувальною 100-бальною системою. Контрольні заходи охоплюють:

- **поточний контроль**, що здійснюється протягом семестру під час проведення практичних занять і оцінюється сумою набраних балів (максимальна сума – 60 балів; мінімальна сума, що дозволяє студенту скласти іспит, – 35 балів);

- модульний контроль, що проводиться у формі письмової роботи і має на меті інтегровану оцінку результатів навчання студента після вивчення матеріалу з логічно завершеної частини дисципліни – змістового модуля;

- **підсумковий контроль**, що проводиться у формі семестрового іспиту відповідно до графіку навчального процесу (максимальна кількість – 40 балів, мінімальна кількість, що зараховується, – 25 балів).

Поточний контроль охоплює роботу студентів під час лекційного заняття (оцінюється в 1 бал) та практичних занять, на яких можна отримати 24 бали за умови виконання індивідуальних завдань за темами, зокрема виконання вправ; 8 балів – за роботу в групах; 6 балів – за тестовий контроль; 8 балів – за активну участь у дискусії; 5 балів – за створення і захист презентації; 8 балів – за модульну контрольну роботу. Максимальна сума – 60 балів.

Підсумковий контроль знань та компетентностей іноземних здобувачів з навчальної дисципліни здійснюється на підставі проведення іспиту, завданням якого є перевірка розуміння здобувачем програмового матеріалу в цілому, логіки та взаємозв'язків між окремими розділами, здатності творчого застосування накопичених знань, уміння формулювати своє ставлення до певної проблеми навчальної дисципліни тощо.

Екзаменаційний білет охоплює програму дисципліни, передбачає визначення рівня знань та ступеня опанування іноземними студентами компетентностей і складається із 4 практичних завдань: два діагностичні (оцінюються по 5 балів за кожне завдання), одне стереотипне (10 балів) та одне евристичне завдання (20 балів).

Студента слід **вважати атестованим**, якщо сума балів, одержаних за результатами семестрової перевірки успішності, дорівнює або перевищує 60. Мінімумально можлива кількість балів за поточний і модульний контроль упродовж семестру – 35 та мінімумально можлива кількість балів, набраних на іспиті, – 25.

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни розраховується з урахуванням балів, отриманих під час іспиту, та балів, отриманих під час поточного контролю за

накопичувальною системою. Сумарний результат у балах за семестр складає: "60 і більше балів – зараховано", "59 і менше балів – не зараховано" та виставляється в залікову "Відомість обліку успішності" навчальної дисципліни.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82 – 89	B	добре	
74 – 81	C		
64 – 73	D	задовільно	
60 – 63	E		
35 – 59	FX	незадовільно	не зараховано
1 – 34	F		

Рейтинг-план навчальної дисципліни

Тема	Форми та види навчання		Форми оцінювання	Мак бал
	Вступна лекція	"Основні поняття фонетики, лексики, морфології"	Усна відповідь	1
Змістовий модуль 1. Фонетико-граматичний мінімум. Лексика та морфологія				
Тема 1	<i>Аудиторна робота</i>			
	Практичне заняття	Практичне заняття за темою "Практична фонетика. Орфоепія"	Індивідуальні практичні завдання за темою.	4
			Тестові завдання	3
	<i>Самостійна робота</i>			
Питання та завдання до самостійного опрацювання	<i>Читання тексту "Харків". Підготовка до монологічного висловлювання на тему "Ми вивчаємо українську мову".</i>		Індивідуальні завдання	
Тема 2	<i>Аудиторна робота</i>			
	Практичне заняття	Практичне заняття за темою "Лексика. Частиномовна класифікація слів. Іменник"	Індивідуальні практичні завдання за темою	4
			<i>Самостійна робота</i>	
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	<i>Підготовка до монологічного висловлювання на тему "Моя майбутня професія".</i>		Індивідуальні завдання

Тема 3	Аудиторна робота			
	Практичне заняття	Практичне заняття за темою "Характеристика іменних частин мови. Прикметник. Займенник"	Робота в групах	4
	Самостійна робота			
Питання та завдання до самостійного опрацювання	<i>Читання діалогів.</i>		Індивідуальні завдання	
	<i>Підготовка теми "Україна на карті Європи".</i>			
Тема 4	Аудиторна робота			
	Практичне заняття	Практичне заняття за темою "Числівник. Прислівник"	Виконання вправ	4
	Самостійна робота			
Питання та завдання до самостійного опрацювання	<i>Читання тексту «Державні символи України». Визначення головної та додаткової інформації, підготовка до переказу тексту.</i>		Індивідуальні завдання	
Тема 5	Аудиторна робота			
	Практичне заняття	Практичне заняття за темою "Дієслово"	Індивідуальні практичні завдання за темою.	4
			Модульна контрольна робота	4
	Самостійна робота			
Питання та завдання до самостійного опрацювання	<i>Визначення й аналіз професійної лексики в тексті "Виникнення грошей".</i>		Індивідуальні завдання	
<i>Читання тексту "Металеві гроші".</i>				
Змістовий модуль 2. Професійна комунікація: мова і культура мовлення				
Тема 6	Аудиторна робота			
	Практичне заняття	Практичне заняття за темою "Способи вираження смислових відношень у мові за допомогою синтаксичних конструкцій"	Робота в групах	4
	Самостійна робота			
Питання та завдання до самостійного опрацювання	<i>Підготовка до діалогу за текстом "Українські гроші".</i>		Індивідуальні завдання	
Тема 7	Аудиторна робота			
	Практичне заняття	Практичне заняття за темою "Особливості вживання синтаксичних конструкцій у фаховій комунікації"	Дискусія	4
	Самостійна робота			
Питання та завдання до самостійного опрацювання	<i>Підготовка до усної розповіді за темою "Конкуренція" з використанням плану.</i>		Індивідуальні завдання	
	<i>Виокремлення термінів у тексті</i>			

		<i>"Фактори виробництва". Пошукове читання.</i>		
Тема 8	<i>Аудиторна робота</i>			
	Практичне заняття	Практичне заняття за темою "Нормативно-стильові основи професійної комунікації"	Індивідуальні практичні завдання за темою. Тестовий контроль	4 3
	<i>Самостійна робота</i>			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	<i>Тлумачення термінів.</i>	Індивідуальні завдання	
Тема 9	<i>Аудиторна робота</i>			
	Практичне заняття	Практичне заняття за темою "Текст як форма реалізації мовно-професійної діяльності"	Дискусія	4
	<i>Самостійна робота</i>			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	<i>Складання монологічного висловлювання за текстом "Що таке маркетинг?" з використанням опорних схем. Виокремлення в тексті "Правові аспекти економіки" фактів, визначень, термінів. Відновлення логічної послідовності плану для монологічного висловлювання.</i>	Індивідуальні завдання	
Тема 10	<i>Аудиторна робота</i>			
	Практичне заняття	Практичне заняття за темою "Спілкування як інструмент професійної діяльності"	Індивідуальні практичні завдання за темою. Модульна контрольна робота. Захист презентації	4 4 5
	<i>Самостійна робота</i>			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	<i>Виокремлення важливої інформації в тексті "Інформаційна економіка" з подальшим обґрунтуванням власної думки. Створення та захист презентації "Моя спеціальність і суспільство".</i>	Індивідуальні завдання	
Іспит				40

Рекомендована література

Основна

1. Гайдамака Г. Г. Збірник завдань з фонетики української мови для іноземних студентів усіх напрямів підготовки всіх форм навчання. Харків : Вид. ХНЕУ, 2010. 50 с.
2. Гайдамака Г. Г., Данкіна Л. С., Черемська О.С. Практичний курс з української мови для студентів-іноземців : навч.-практ. посібн. Харків : Вид. ХНЕУ, 2011. 140 с.
3. Дьолог О. С., Сметана І. І. Збірник вправ і завдань для самостійної роботи з навчальної дисципліни "Українська мова (за професійним спрямуванням)" для іноземних студентів усіх напрямів підготовки всіх форм навчання. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2014. 64 с.
4. Дьолог О. С., Сметана І. І. Збірник текстів і завдань до практичних занять з навчальної дисципліни "Українська мова (за професійним спрямуванням)" для іноземних студентів усіх напрямів підготовки всіх форм навчання. Харків : Вид. ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2016. 55 с.
5. Черемська О. С., Гайдамака Г. Г. Практичні та контрольні завдання з навчальної дисципліни "Українська мова" для студентів-іноземців усіх напрямів підготовки всіх форм навчання. Харків : Вид. ХНЕУ, 2011. 68 с.
6. Черемська О. С., Сухенко В. Г., Карікова Н. М. Українська мова (за професійним спрямуванням) : навчально-практичний посібник для іноземних студентів усіх напрямів підготовки. Харків : Вид. ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2016. 190 с.
7. Черемська О. С., Шелепкова І. М. Тексти та завдання з наукового стилю мови з навчальної дисципліни "Українська мова (за професійним спрямуванням)" для іноземних студентів усіх напрямів підготовки всіх форм навчання. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2015. 56 с.

Додаткова

8. Азарова Л. Є., Зозуля І. Є., Солодар Л. В. Українська мова для слухачів-іноземців підготовчого відділення. Збірник вправ і завдань : навчальний посібник. Вінниця : ВНТУ, 2010. 121 с.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

9. Електронний довідник з української мови. URL: <http://javot.net/mova/orf.htm>.
10. Словники України онлайн. URL: <http://lcorp.ulif.org.ua/LSlist/>
11. Українська мова / Сайт ПНС ХНЕУ ім. С. Кузнеця. URL: <https://pns.hneu.edu.ua/course/view.php?id=6388>